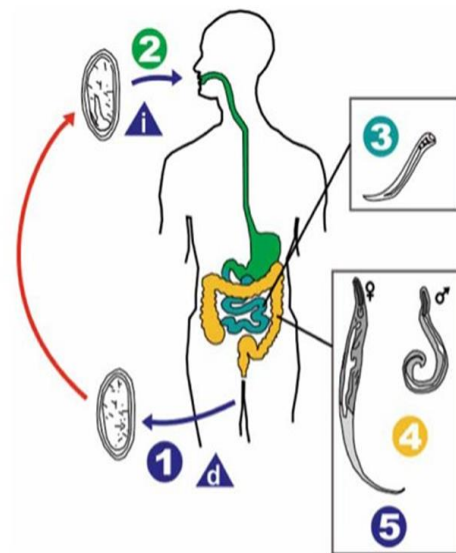

ENTEROBIOZĖ

Enterobiozė (sinonimai: oksiuriazė, spalinių infekcija, siūlinių kirmėlių infekcija) yra kirmėlinė liga, kurią sukelia kirmėlės *Enterobius vermicularis* (*Oxyuris vermicularis*), dar vadinamos spalinėmis. Ši liga pasireiškia virškinamojo trakto pažeidimais, išeinamosios angos niežuliu ir alerginėmis reakcijomis.

Šios ligos infekcijos šaltinis yra sergantis **enterobioze žmogus**. Spalinių kiaušinėliai, patekę ant ligonio odos subręsta ir kelia pavojų žmogui. Kiaušinėliai nuo sergančio žmogaus išeinamosios angos odos, jam kasantis, patenka ant rankų, po nagais, kur taip pat gali subręsti, nuo rankų – ant įvairių aplinkos daiktų, ant kurių, esant palankioms sąlygoms, išlieka gyvybingi apie 3–4 savaites. Spalinių kiaušinius gali išnešioti musės ar tarakonai, su dulkėmis jie gali pakilti į orą ir nusėsti ant lentynų, kėdžių, paveikslų ir t. t. Šunys ir katės šia kirmėline liga neserga, bet ant savo kailio kiaušinėlius gali išnešioti po visą butą.

Iš **kiaušinėlių** išsiritusios lervos apsigyvena žarnyne, auga ir keičiasi, kol virsta suaugusiomis kirmėlėmis. Patinėliai apvaisina pateles, kurių gimdoje pradeda augti kiaušinėliai. Greitai visas apvaisintų patelių kūnas užsipildo augančiais kiaušinėliais, patelės nesugeba prisitvirtinti prie žarnos gleivinės ir žarnų peristaltikos (susitraukimų) varomos - šliaužia žemyn link išeinamosios angos. **Spalinės** (per išeinamąją angą patekusios ant tarpvietės ir šlaunų odos) išskiria kiaušinėlius, kurie per 6 valandas subręsta ir tampa pavojingi žmogui. Subrendę kiaušinėliai patekę ant patalynės, drabužių, kilimų ir kitų daiktų išlieka gyvybingi net kelias savaites. Kiaušinėliai yra jautrūs išdžiūvimui, aukštai temperatūrai ir tiesioginiams saulės spinduliams, o aukštesnėje nei 65 °C temperatūroje kiaušinėliai žūsta tą pačią akimirką.

1 Iššliaužusios per išeinamąją angą, spalinės ant ligonio odos padeda kiaušinėlius, kurie per 6-8 valandas subręsta. 2 Žmogus užsikrečia, kai subrendę kiaušinėliai per burną patenka į žarnyną. 3 Plonajame žarnyne iš kiaušinėlių išsivysta lervos, kurios kelis kartus keičiasi, virstamos suaugusiomis kirmėlėmis. Suaugusios kirmėlės, 4 patinėliai ir 5 patelės, susiporuoja. Po patelių apvaisinimo patinėliai žūva, o patelės apsigyvena žarnyne. Kai augdami kiaušinėliai užpildo patelės visą gimdą, ji pradeda šliaužti link išeinamosios angos.

Dažniausiai šia liga serga **pradinių klasių mokiniai ir ikimokyklinio amžiaus vaikai**.

Spalinės labai greitai plinta vaikų kolektyvuose, nes vaikai dar neturi higieninių įgūdžių, dažnai į burną kiša nešvarius pirštus, įvairius daiktus bei užsikrečia glaudaus buitinio kontakto metu naudojantis bendrais žaislais, stalais, suolais ir kt. Taip pat ši infekcija greitai plinta ir šeimoje dėl glaudaus kontakto buityje. Užsikrėtus vienam šeimos nariui - užsikrečia ir kiti. Užsikrėsti spalinėmis turi didesnę riziką vaikų kolektyvuose dirbantis personalas, vaikų slaugytojai.

Ligos simptomai

Pirmąsias dvi savaites po užsikrėtimo liga pasireiškia pilvo skausmais, dažniausiai bambos srityje, padažnėjusiu tuštinimusi, pykinimu. Praėjus maždaug 30 dienų po užsikrėtimo, kai suaugusios kirmėlaitės pradeda šalintis per išeinamąją angą, atsiranda stiprus išeinamosios angos, tarpvietės, lytinių organų niežulys. Dažniausiai niežulys kankina naktį, todėl ligonis blogiau miega, būna irzlus, nervingas, sumažėja darbingumas. Dėl bendros intoksikacijos gali svaigti ir skaudėti galvą, sumažėja apetitas. Kai parazituoja didelis spalinių kiekis, niežulys gali būti jaučiamas visą parą. Niežulys trunka 1–3 dienas ir po to išnyksta, tačiau po 2–3 savaičių dažnai pasikartoja. Toks periodiškumas susijęs su pakartotinu užsikrėtimu.

Profikaltika

 Pagrindinė priemonė, siekiant sumažinti užsikrėtimą enterobioze yra ligonių ir kontaktinių asmenų išaiškinimas ir gydymas. Infekcijos platintoju gali būti darželio arba mokyklos draugas, šeimos narys, tai yra visi asmenys, turėję būtini kontaktą su ligoniu.

 Enterobiozė yra nešvarių rankų liga, todėl rankų higiena yra veiksmingiausia priemonė enterobiozės infekcijos plitimui sustabdyti. Rankas būtina plauti su muilu ir šiltu vandeniu po naudojimosi tualetu, pakeitus sauskelnes, prieš maisto ruošimą, valgį. Nagai turi būti visada trumpi, švarūs, reikia vengti nagų kramtymo ir nekišti pirštų bei kitų daiktų į burną.

 Enterobioze sergančiam žmogui patartina naktį užsimauti prie kūno priglundančias kelnaites, kad ant pirštų, po nagais (kasantis), ant patalynės ir kitų daiktų nepatektų kirmėlių ir jų kiaušinėlių. Naktines kelnaites rytą reikia nusimauti vonioje, jas išskalbti su ūkiniu muilu arba nuplikinti karštu vandeniu ($> 60^{\circ}\text{C}$). Po gydymo apatines kelnaites ir pižamines kelnes reikia skalbti kasdien, maždaug 2–3 savaites.

 Jei spalinių randama mažiems vaikams, rekomenduojama po vakarinio maudymo arba apiplovimo nakčiai ant išeinamosios angos uždėti vazelinu suvilgytą vatos tamponėlį, kuris neleistų spalinėms šliaužti ir sukelti niežulio.

 Vakare einant gulti ir rytą atsikėlus - būtina nusiplauti tarpvietę, išeinamąją angą, sėdmenis, šlaunis ir rankas su šiltu vandeniu ir muilu. Praustis po dušu, o ne vonioje, kad į vandenį nuplauti kiaušinėliai nepatektų į burną.

 Karštu vandeniu išplauti tualetą unitazą, vonią ir panaudotus naktinius puodus.

 Naudoti individualias asmens higienos priemones, patalynę, rankšluosčius ir kt.

 Po gydymo pakeisti visus drabužius ir patalynę, juos išskalbti karštame vandenyje ($> 60^{\circ}\text{C}$). Visą patalynę, rankšluosčius skalbti kas 3–7 dienas, tris savaites.

 Gydomo metu ir 2–3 savaites po gydymo kiekvieną dieną kruopščiai plauti ir valyti gyvenamąsias, ypač miegamąsias patalpas. Patalpas valyti drėgnu būdu, naudojant muilo ir sodos tirpalą. Plovimui ir valymui panaudotus įrankius ir šluostes nuplikinti karštu vandeniu ir išdžiovinus laikyti sausoje vietoje.

 Kambarius dažnai vėdinti, atidarius langus arba atitraukus užuolaidas, ypač saulėtą dieną, nes spalinių kiaušinėliai jautrūs tiesioginiams saulės spinduliams.

 Vaikų žaislus laikyti švarius. Jeigu galima, juos nuplauti arba išskalbti karštu vandeniu ($> 60^{\circ}\text{C}$) su muilu, jei negalima - nuvalyti, išpurtyti arba išsiurbti ir palaikyti ant saulės.

 Kilimai, kiliminiai takeliai, minkštas sofų, fotelių, kėdžių audinys turi būti išsiurbiami, išpurptomi arba išlyginami per drėgną medžiagą karšta laidyne.

 Klojant lovą, reikia vengti patalynės kratymo, kad spalinių kiaušinėliai nepakiltų į orą.

Saugokime save!

Informacijos šaltinis

1. <https://www.cdc.gov/pinworm/about/index.html>
2. <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/uzkrečiamosios-ligos/ligu-aprasai-pagal-abeclele/e/enterobioze/>
3. <https://nvsc.lrv.lt/lt/dazniausiai-uzduodami-klausimai-7/uzkrečiamuju-ligu-valdymo-klausimai/gyventojams-1/dazniausiai-uzduodami-klausimai-apie-uzkrečiamasias-ligas/enterobioze-1/>

Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro Visuomenės sveikatos specialistė Sabina Stugienė, vykdanči sveikatos priežiūrą mokykloje. El. p. sabina.stugiene@sveikatos-biuras.lt, Tel.:067250587.